

**HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIIYASIDA SUN’IY INTELLEKT VA
INTERAKTIV TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH
IMKONIYATLARI**

Yusufjonov Quyoshbek Komiljon o‘g‘li

Annotatsiya. Mazkur tezisda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayonida sun’iy intellekt va interaktiv ta’lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, raqamli ta’lim resurslari, virtual ta’lim muhiti, intellektual test tizimlari va individual ta’lim yondashuvining yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etishning pedagogik shartlari hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, sun’iy intellekt, interaktiv ta’lim, raqamli texnologiyalar, yoshlar, innovatsion pedagogika, virtual ta’lim muhiti, milliy qadriyatlar.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda yoshlarni milliy qadriyatlarga sadoqat, Vatanga muhabbat, fuqarolik mas’uliyati va yuksak ma’naviy fazilatlar ruhida tarbiyalash ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi yosh avlodda nafaqat mamlakat mudofaasiga daxldorlik hissini, balki tarixiy xotira, milliy o‘zlikni anglash, tinchlikni qadrlash va jamiyat oldidagi mas’uliyatni ham shakllantiradi.

An’anaviy tarbiya usullari muhim ahamiyatga ega bo‘lsa-da, zamonaviy yoshlarning axborotni qabul qilish xususiyatlari ta’lim jarayonida yangi pedagogik yondashuvlardan foydalanishni taqozo etmoqda. Xususan, sun’iy intellekt, virtual ta’lim vositalari va interaktiv platformalar o‘quv materiallarini tushunarli, qiziqarli hamda individual ehtiyojlarga mos tarzda taqdim etish imkonini beradi.

Shu nuqtayi nazardan, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish yoshlarning tarbiyaviy mashg‘ulotlarga qiziqishini oshirish, tarixiy bilimlarini mustahkamlash va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biridir.

Asosiy qism

Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayoniga joriy etilishi pedagogga o‘quvchilarning bilim darajasi, qiziqishlari va o‘zlashtirish xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim mazmunini moslashtirish imkonini beradi. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida bu imkoniyatdan tarixiy voqealar, buyuk sarkardalar hayoti, milliy qahramonlar jasorati, O‘zbekiston Qurolli Kuchlarining vazifalari va mamlakat xavfsizligi bilan bog‘liq mavzularni o‘rgatishda foydalanish mumkin.

Masalan, sun'iy intellekt yordamida tarixiy mavzular bo'yicha savol-javoblar, bilimni mustahkamlash testlari, vaziyatli topshiriqlar va interaktiv o'quv materiallarini ishlab chiqish mumkin. Bunday vositalar yoshlarning mavzuni faqat yodlab olishiga emas, balki tarixiy hodisalarning mazmunini tushunishi, ularning sabab va oqibatlarini tahlil qilishi hamda mustaqil xulosa chiqarishiga xizmat qilishi lozim.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida interaktiv texnologiyalardan foydalanishning yana bir muhim jihati — nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlar bilan bog'lashdir. Virtual muhit va simulyatsion mashg'ulotlar orqali yoshlar jamoada ishlash, mas'uliyatli qaror qabul qilish, intizomga rioya etish va favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishga oid bilimlarini rivojlantirishlari mumkin. Bunda mashg'ulotlarning mazmuni yosh xususiyatlariga mos bo'lishi, xavfsizlik talablari va tarbiyaviy maqsadlar ustuvorligi ta'minlanishi zarur.

Shuningdek, raqamli ta'lim platformalari yoshlarning o'zlashtirish natijalarini kuzatish va ta'lim jarayonini takomillashtirishda yordam berishi mumkin. Intellektual testlar orqali o'quvchilarning tarixiy bilimlari, milliy qadriyatlar haqidagi tasavvurlari va mavzuni anglash darajasi aniqlanadi. Olingan natijalar pedagogga qaysi mavzularni qo'shimcha tushuntirish, qanday metodlardan foydalanish va tarbiyaviy mashg'ulotlarni qay tarzda tashkil etish kerakligini belgilashda ko'maklashadi.

Biroq vatanparvarlik kabi murakkab ma'naviy-axloqiy sifatlarni faqat test natijalari yoki raqamli ko'rsatkichlar asosida to'liq baholab bo'lmaydi. Shu sababli sun'iy intellekt vositalari pedagogning kasbiy mahorati, jonli muloqot, ibrat ko'rsatish, tarixiy obidalarga tashriflar, faxriylar bilan uchrashuvlar va jamoaviy faoliyatni almashtirmasligi, balki ularni to'ldirishi kerak.

Mazkur yo'nalishda quyidagi pedagogik shartlarga rioya etish maqsadga muvofiq:

1. Milliy va tarixiy mazmunning ustuvorligi. Raqamli materiallar O'zbekiston tarixi, milliy qahramonlar merosi, ajdodlar jasorati va umuminsoniy qadriyatlarga asoslanishi lozim.
2. Yosh xususiyatlarini hisobga olish. Interaktiv topshiriqlar va virtual mashg'ulotlar yoshlarning bilim darajasi hamda psixologik xususiyatlariga moslashtirilishi zarur.
3. Pedagogik nazorat. Sun'iy intellekt yaratgan ma'lumotlar o'qituvchi tomonidan tekshirilishi, tarixiy xatolar va noto'g'ri talqinlarning oldi olinishi kerak.
4. Faol ishtirokni ta'minlash. Yoshlar tayyor axborotni qabul qiluvchi emas, balki munozara, tahlil, loyiha va jamoaviy topshiriqlarda faol qatnashuvchi bo'lishi lozim.
5. Axborot xavfsizligi va mas'uliyatli foydalanish. Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, ishonchli manbalardan foydalanish va sun'iy intellekt imkoniyatlariga tanqidiy yondashish ko'nikmalari shakllantirilishi kerak.

Mazkur shartlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar ta'limning interaktivligini oshirish bilan birga, yoshlarning tarixiy xotirasi, fuqarolik pozitsiyasi, mas'uliyati va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Biroq bu natijalarning qay darajada samarali bo'lishi tanlangan metodlar, o'qituvchining tayyorgarligi, texnik imkoniyatlar va ta'lim jarayonining sifatiga bog'liq.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt va interaktiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini zamonaviy talablar asosida tashkil etish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu texnologiyalar tarixiy bilimlarni mustahkamlash, ta'lim mazmunini individuallashtirish, vaziyatli topshiriqlarni tashkil etish va o'quvchilarning o'zlashtirish natijalarini tahlil qilishda samarali yordamchi vosita bo'lishi mumkin.

Shu bilan birga, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining asosiy maqsadi texnologiyalardan foydalanishning o'zi emas, balki yoshlarni Vatanga sadoqatli, mas'uliyatli, mustaqil fikrlaydigan va milliy qadriyatlarni hurmat qiladigan shaxslar sifatida shakllantirishdan iborat. Shuning uchun raqamli vositalar pedagogik maqsad, milliy tarbiya tamoyillari va insoniy muloqot bilan uyg'unlashtirilishi zarur.

Kelgusida ushbu yondashuvning samaradorligini aniqlash uchun ta'lim muassasalarida tajriba-sinov ishlarini tashkil etish, an'anaviy va interaktiv mashg'ulotlar natijalarini taqqoslash hamda yoshlarning bilimlari va tarbiyaviy qarashlaridagi o'zgarishlarni ilmiy mezonlar asosida baholash maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida”gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-iyundagi 267-son qarori.
4. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.
5. UNESCO. AI Competency Framework for Students. Paris: UNESCO, 2024.